

ТЕМА 8:
ПОКАЗАТЕЛИ ЗА СТРУКТУРАТА НА КРАТКОТРАЙНИТЕ АКТИВИ

Показатели	Предходна година		Текуща година		Отклонение	
	лв.	отн. дял (%)	лв.	отн. дял (%)	(4-2)	(5-3)
					лв.	в структурата (%)
1	2	3	4	5	6	7
I. Краткотрайни материални активи	37 800	41,16	43 155	37,64	5 355	-3,51
II. Краткосрочни вземания	36 628	39,88	52 601	45,88	15 973	6,00
III. Краткосрочни инвестиции	0	0,00	0	0,00	0	0,00
IV. Парични средства	17 119	18,64	18 616	16,24	1 497	-2,40
V. Разходи за бъдещи периоди	300	0,33	272	0,24	-28	-0,09
<i>Всичко краткотрайни активи (1+2+3+4+5)</i>	<i>91 847</i>	<i>100,00</i>	<i>114 644</i>	<i>100,00</i>	<i>22 797</i>	<i>0</i>

От данните в таблицата се вижда, че има увеличение в абсолютните суми на краткотрайните материални активи + 5 355 лв., краткосрочните вземания + 15 973 лв. и паричните средства + 1 497 лв., а разходите за бъдещи периоди са се намалили с 28 лв.

Относителният дял на краткосрочните вземания се е увеличил с 6,00%, а другите са се намалили: краткотрайни материални активи с - 3,51%, парични средства с - 2,40% и разходите за бъдещи периоди с -0,09%.

Промените в краткотрайните активи се отразяват непосредствено върху платежоспособността и ликвидността на предприятието. Разбира се, че тук трябва да се отчитат сроковете, в които различните краткотрайни активи могат да се реализират и да се превърнат в пари. Същевременно тези промени се отразяват и върху обръщаемостта на краткотрайните активи, а чрез нея и върху рентабилността.

Промените в конкретните видове краткотрайни активи са отразени в следващата таблица:

Краткотрайни активи	Предходна година		Текуща година		Отклонение	
	лв.	отн. дял (%)	лв.	отн. дял (%)	(4-2)	(5-3)
					лв.	в структурата (%)
1	2	3	4	5	6	7
I. Краткотрайни материални активи						
1.1. Материали	28 100	30,59	18 900	16,49	-9 200	-14,11
1.2. Продукция	3 170	3,45	4 255	3,71	1 085	0,26
1.3. Стоки	0	0,00	0	0,00	0	0,00
1.4. Млади животни за угодяване	0	0,00	0	0,00	0	0,00
1.5. Незавършено производство	6 530	7,11	20 000	17,45	13 470	10,34
1.6. Други КМА	0	0,00	0	0,00	0	0,00
<i>Общо по група I (1.1+1.2+1.3+1.4+1.5+1.6)</i>	<i>37 800</i>	<i>41,16</i>	<i>43 155</i>	<i>37,64</i>	<i>5 355</i>	<i>-3,51</i>
II. Краткосрочни вземания						
2.1. Вземания от свързани предприятия	0	0,00	0	0,00	0	0,00
2.2. Вземания от продажби	5 119	5,57	7 600	6,63	2 481	1,06
2.3. Предоставени аванси	0	0,00	0	0,00	0	0,00

2.4. Вземания от предоставени търговски заеми	0	0,00	0	0,00	0	0,00
2.5. Съдебни и присъдени вземания	126	0,14	227	0,20	101	0,06
2.6. Данъци за възстановяване	0	0,00	0	0,00	0	0,00
2.7. Други краткосрочни вземания	31 383	34,17	44 774	39,05	13 391	4,89
Общо за група II (2.1+2.2+2.3+2.4+2.5+2.6+2.7)	36 628	39,88	52 601	45,88	15 973	6,00
III. Краткосрочни инвестиции	0	0,00	0	0,00	0	0,00
IV. Парични средства						
4.1. Парични средства в брой	4 605	5,01	5 731	5,00	1 126	-0,01
4.2. Парични средства в банкови сметки	12 514	13,62	12 885	11,24	371	-2,39
4.3. Блокирани парични средства	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Общо за група IV (4.1+4.2+4.3)	17 119	18,64	18 616	16,24	1 497	-2,40
V. Разходи за бъдещи периоди	300	0,33	272	0,24	-28	-0,09
Всичко краткотрайни активи	91 847	100,00	114 644	100,00	22 797	0,00

Задача на анализа е да се установи каква част от краткотрайните активи се образуват от собствени оборотни средства и евентуално от дългосрочни заеми /или нетен оборотен капитал/.

Нетният оборотен капитал се определя като разлика между краткотрайните активи и краткосрочните задължения.

Нетен оборотен капитал =	Краткотрайни активи -	Краткосрочни задължения
---------------------------------	------------------------------	--------------------------------

Показатели	Предходна година	Текуща година	Изменение (3-2)
1	2	3	4
1. Краткотрайни активи	91 847	114 644	22 797
2. Краткосрочни задължения	59 943	95 814	35 871
3. Нетен оборотен капитал (1-2)	31 904	18 830	-13 074

Данните в таблицата показват, че предходната година нетният оборотен капитал е бил 31 904 лева, а текущата година е 18 830 лева, т.е. има намаление от 13 074 лева.

Това означава, че цялото увеличение на краткотрайните активи от 22 797 лева е за сметка на увеличението на краткотрайните задължения, възлизащо на 35 871 лева.

Нетният оборотен капитал може да се определи и по следния начин:

Нетен оборотен капитал =	Постоянен капитал /нетни активи/ -	Дълготрайни активи
---------------------------------	---	---------------------------

При положение, че всички дългосрочни задължения са използвани като източници за формиране на дълготрайни активи, нетният оборотен капитал по същество изразява собствените оборотни средства /собствения оборотен капитал/.

Показатели	Предходна година	Текуща	Изменение
1	2	3	4
1. Нетни активи (постоянен капитал)	68 775	48 875	-19 900
2. Дълготрайни активи	36 871	30 045	-6 826
3. Нетен оборотен капитал (1-2)	31 904	18 830	-13 074

Въз основа на данните за собствения оборотен капитал може да се изведе коефициентът на финансовата маневреност - важен показател за финансовата устойчивост на предприятието.

Коефициентът на финансовата маневреност се определя като отношение между собствения оборотен капитал и целия собствен капитал на предприятието.

Показва каква част от собствения капитал е въплътена в краткотрайните активи.

Коефициент на финансова маневреност		=	Нетен оборотен капитал	
			Собствен капитал	
КФМ ₀	= $\frac{31\,904}{63\,382}$	=	0,503	за предходната година.
КФМ ₁	= $\frac{18\,830}{47\,865}$	=	0,393	за текущата година.

Нормалното и ритмичното протичане на производството и продажбите на продукцията налагат предприятието да следи за състоянието на краткотрайните материални активи. Тези активи трябва да се оптимизират. Допускането на големи излишъци, както и недостиг на материални запаси, водят до отрицателни последици. Излишното презапасяване предизвиква забавяне обръщаемостта на оборотния капитал. Недостигът на краткотрайни материални активи нарушава нормалния ритъм на производство.

От съществено значение е и своевременното събиране на вземанията от клиенти.

За да се изясни продължителността на тяхното уреждане е предвиден показателят **"Период на събиране на вземанията от клиенти"**. Той се изчислява по формулата:

Период на събиране на вземанията от клиенти	=	Средна наличност на вземанията от клиенти * 360	
		Нетен размер на приходите от продажби	

Средната наличност на вземанията от клиенти може да се изчисли като средна аритметична или средна хронологична величина.

Средна аритметична величина се определя като към сумата на вземанията от началото на годината се прибави сумата на вземанията в края на годината и полученото се раздели на две.

$$\text{Средна наличност на вземанията от клиенти} = \frac{5\,119 + 7\,600}{2} = 6\,359,50 \text{ лв.}$$

Нетните приходи от продажби за текущата година възлизат на 116 481,00 лв.
От тук получаваме:

$$\text{Период на събиране на вземанията от клиенти} = \frac{6\,360 * 360}{116\,481} = 19,65 \text{ дни}$$

т.е. срокът за събиране на вземанията е почти двадесет дни.

За целите на текущия анализ и управление на вземанията, този показател може да се изчислява и за по-кратки периоди от време в рамките на годишния отчетен период. Както беше посочено, при наличие на трудносъбираеми и несъбираеми вземания от продажби, те трябва да се посочват като коректив на вземанията от продажби.

Интерес представлява и *коэффициентът на динамичност на краткотрайните активи*.

Определя се като отношение между паричните средства и краткотрайните активи на предприятието.

Коэффициент на динамичност на краткотрайните активи	=	Парични средства
		Общ размер на краткотрайните активи

$$КДКА_0 = \frac{4\,605 + 12\,514}{91\,847} = 0,1864 \text{ за предходната година.}$$

$$КДКА_1 = \frac{5\,731 + 12\,885}{114\,644} = 0,1624 \text{ за текущата година.}$$

т. е. налице е намаление с -0,024

Краткотрайните активи могат да се третират като бързо ликвидни и бавно ликвидни от гледна точка на скоростта, с която могат да се реализират и да се превърнат в парична форма.

В групата на бързо ликвидните краткотрайни активи попадат наличните пари и всички други краткотрайни активи, които веднага могат да бъдат превърнати в пари.

Бавно ликвидни са краткотрайните активи, представляващи средства, които не могат лесно да се реализират или веднага да се превърнат в пари. Такива са материалните запаси, вземанията от дебитори и други.

Динамиката на Дълготрайните и Краткотрайните активи на предприятието зависи от темпа на внасяне на записаните дялови вноски от съдружници.

Анализът на скоростта на внасяне на записаните дялови вноски може да бъде извършен чрез показателя *Средно закъснение на вземанията по записани дялови вноски*.

Средно закъснение на вземанията по записани дялови вноски	=	Размер на вземанията по записани дялови вноски * 360
		Размер на записания собствен капитал

Средното закъснение на вземанията по записани дялови вноски за предходната година е:

$$\text{Средно закъснение на вземанията по записани дялови вноски}_0 = \frac{620 * 360}{63\,382} = 3,522 \text{ дни}$$

Средното закъснение на вземанията по записани дялови вноски за текущата година е:

$$\text{Средно закъснение на вземанията по записани дялови вноски}_1 = \frac{474 * 360}{47\,865} = 3,565 \text{ дни}$$

т.е. налице е увеличаване на средното закъснение на вземанията по записани дялови вноски с 0,044 дни, което се явява негативна тенденция.